

Pospíšil, Ivo

Ruská literatura a svět

Opera Slavica. 2006, vol. 16, iss. 1, pp. 53-54

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116741>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ra, nie zakończyła się – jak wiadomo – w dziewiętnastym stuleciu, lecz objęła wiek dwudziesty. Obecnie rysuje się szansa na bardziej przyjazne stosunki między Polską a Ukrainą.

Zaprezentowana książka jest pierwszym tomem z cyklu rozważań o tożsamości. Właśnie została wydana część druga *Problemów tożsamości kulturowej w krajach słowiańskich*. Tym razem w kręgu zainteresowań badaczy znalazł się wiek dziewiętnasty i odrodzenie narodowe na terenach zachodniej i południowej Słowiańszczyzny.

Sylvia Siedlecka

Ruská literatura a svět

Zahrádka, M.: Ruská literatura XIX. století v kontextu evropských literatur (Osobnosti a dialog literatur). Periplum, Olomouc 2005, 279 s.

Olomoucký rusista Miroslav Zahrádka syntetizuje svou rusistickou tvorbu v sérii přehledů ruské literatury 19. a 20. století. Ti, kdo znají jeho rané práce, vědí, že jeho pojednání o ruské válečné próze sahají hluboko do 19. století s razantními výstupy kolem důležitých vojenských a politických událostí století minulého; jsou však známy také jeho práce o tematice a poetice děl K. Fedina a M. Šolochova, vztahové studie k A. Fadějevovi a redigování a spoluautorství slovníku česko-ruských literárních vztahů. Vše v tomto světě podléhá kose času, ale myslím, že řada Zahrádkových prací si svou hodnotu – materiálovou a dílem i analytickou – uchovala. Soustředění na přehledové, portrétní a kontaktné práce je charakteristické i pro tuto novou publikaci.

Autor si k rozboru ruské literatury 19. století vytvořil předpolí již v kapitole nazvané *Před Puškinem*, kde najdeme portréty mj. A. Kantěmira, V. Trediakovského, M. Lomonosova, A. Sumarokova, D. Fonvizina, G. Děržavina, Kateřiny II., I. Krylova, A. Radiščeva, N. Karamzina a Puškinových bezprostředních předchůdců K. Baťušкова a V. Žukovského. Zahrádka dělí ruskou literaturu předminulého století na portréty a žánry. Kolem portrétů klíčových autorů často seskupí „plejády“ dalších, takže např. v kapitole Puškin najdeme autory tzv. Puškinovy doby, tedy spolužáky z carskoselského lycea, soupeřníky a historické romanopisce. Tentokrát nezapomněl ani na agenta carské tajné policie F. Bulgarina. Když probírá Gogola, neopomene ani jiné petrohradské Malorusy (Ukrajince) – Kvitka Osnovjanenka a Hrebinku; s N. Někrasovem probírá dobovou sociální a jinou poezii, ale také literární kritiku, a nezapomene ani na fiktivního Kozmu Prutkova. S Ostrovským mu souzní ruské drama včetně Suchovo-Kobyлина, s Turgeněvem jdou ruku v ruce prozájmy politických témat, samostatné portréty mají I. Gončarov, M. Saltyklov-Ščedrin, F. Dostojevskij a L. Tolstoj; poněkud neorganicky tu působí vsuvky o próze a poezii 70.-80. let 19. století; vše končí skoro klasicky Korolenkem a Čechovem, přičemž poslední kapitola překračuje i rámec 19. století v portrétech Gorkého, Kuprina, Bunina, Andrejeva, Serafimoviče, Veresajeva a prvních modernistů.

Vše je dobře a přehledně uspořádáno, doplněno skoro *up to date* a hlavně prosyceno vstupy z evropských a světových souvislostí: jde o inspiraci, podněty, ale také recepce. Zahrádka tu postupoval svědomitě; najdeme tu pasáže o skandinávských literaturách, vstupy do asijských kultur a literatury americké – ovšem kromě tradiční triády Francie – Německo – Anglie – a Slovanů, specificky Čechů a Slováků. Problémem ovšem je nesoustavnost a nerovnovážnost těchto vstupů a jejich neproporcionálnost a nedůslednost.

Příběh ruské literatury 19. století a jejích souvislostí se dobře čte, ale je na můj vkus až příliš poklidný; nenajdeme tu překvapivé zvraty, nějaká axiologická přeskupování, posuny; dikce knihy je příliš „ruská“ nebo „sovětská“ ve smyslu vrcholů a nížin této slovesnosti i celkové koncepce a periodizace.

Nicméně je to – na druhé straně – dobrá faktografická, přehledová příručka obsahující výklady tematické vrstvy, převyprávění syžetů, což z níž činí užitečnou pomůcku didaktickou, zvláště když k tomu připočteme kontexty ruské, evropské a světové a pozadí sociální a politické.

Ivo Pospíšil

Publikace o inovačních trendech v cizojazyčné výuce

Kolektiv autorů z českých a slovenských univerzit vydal sborník s názvem *Svět cizích jazyků DNES* (s paralelním názvem *Svet cudzích jazykov DNES*; Ries, L.-Kollárová, E. (eds.); Hanzlíková, M., Choděra, R., Mothejzík, J., Šigutová, M., Tandlichová, E., Zajícová P.: *Svět cizích jazyků DNES. Svet cudzích jazykov DNES. Inovační trendy v cizojazyčné výuce. Inovačné trendy v cudzozajzycznej výučbe. Didaktis Bratislava 2004*), který z různých hledisek pojednává o současných trendech v uvedené oblasti. Autoři vycházejí z řady podnětů, které přinesly akce a zejména kongresy *Mezinárodní asociace učitelů ruského jazyka a literatury* v Regensburgu a Bratislavě, avšak bohatá bibliografie ke každé stati svědčí o tom, že mají přehled o široké škále výzkumů z mnoha zemí. Vedle prací převážně teoretického rázu tu uvádějí i metodické postupy při výuce, a to hlavně angličtiny a ruštiny. Také problematika výuky cizích jazyků ve škole za pomoci počítačů je tématem jedné stati, jakož i specifické otázky výuky jazyků u dyslektiků.

V teoretické oblasti sledují pisatelé problematiku jazykové výuky z hlediska jejího smyslu humanizačního, kulturologického, pedagogicko-didaktického a informačně-technologického. V době střetávání či setkávání civilizací a kultur jsou tyto otázky mimořádně aktuální. Dialog kultur, jak se zpravidla taková rozsáhlá problematika dnes nazývá, nemůže podle autorů sborníku spočívat jen v jazykové komunikaci, nýbrž musí probíhat v mnohotvárné sféře kultury literární, výtvarné, divadelní, filmové, televizní atd., tedy univerzálně. Výuku by tedy měli konat především univerzálně připravení učitelé, schopní ukázat žákům vzájemné souvislosti vědy a kultury, poukazovat na etickou stránku věcí, aby škola nebyla jen dílnou použitelnosti, ale dílnou lidskosti (M. Machovec). Dialog kultur, sociokulturní stereotypy kontaktu, charakteristika mentality národa, jehož jazyk žák studuje, a pak odraz této mentality v jazykové komunikaci vytváří celkovou kulturologickou zážitkovou informaci, jejíž kvalita vede k vzájemnému dorozumění a tolerantnímu pochopení ve vztazích mezi národy.

Ve stati *Kulturologické směřování cizojazyčné výchovy* se proto správně analyzují základní cesty prolínání jazykové výuky s výukou literární a všestranně uměleckou a je navrhováno začlenění semináře *Rusko v dialogu kultur* (v případě výuky ruštiny) do vysokoškolské přípravy. Autorka stati Eva Kollárová uvádí zcela konkrétní příklady impulzů, jež do interpretace určitého díla a spisovatele (zde Dostojevského) může vnést pojetí literárního vědce, teoretika výtvarného umění nebo muzikologa, pokud toto dílo vyvolalo artefakty tohoto typu. Podobné podněty nachází v případě interpretace Tolstého románu *Anna Kareninová* v televizní nebo filmové tvorbě.